

راهبرد آموزش و پژوهش روابط بین‌الملل: تفکر در تحولات روابط بین‌الملل و تدبیر قرآنی

بهرام نوازنی^۱

مریم نوازنی^۲

انسان با وجودی که در ضعف و نیاز خلق شده (وَ خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ۲۸ نساء)) ولی به گواهی قرآن می‌تواند به درجه‌ای از اوج و کمال برسد که بر دیگر موجودات آسمانی و زمینی چیرگی یابد (وَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِی السَّمَاوَاتِ وَمَا فِی الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ ۱۳ جاثیه)). با استناد به آیات قرآنی، وضعیت اوج و کمال انسانی از دو راه قابل فراهم است؛ یکی در ادامه همین آیه ۱۳ سوره جاثیه معرفی شده و آن، «تفکر» در خلقت است (إِنَّ فِی ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّعُلْمٍ بِتَفَكُّرُونَ) و دیگری، «تدبیر» در آیات قرآنی است و این گونه مؤمنان را به این موضوع توصیه و متوجه کرده است (كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ ۲۹ ص).

یکی از این موضوعات مهم در زندگی انسان، روابط اجتماعی و روابط میان اجتماعات است که در دوره معاصر به عنوان روابط بین‌الملل شناخته می‌شود و به عنوان یکی از رشته‌های جذاب در دانشگاه‌ها تدریس می‌شود. انسان برای جبران ضعف و رفع نیاز خود روی به هم نوع خود آورده و دست به تشکیل اجتماع زده است و این اجتماعات بشری از باستان تاکنون هیچ‌گاه یک دست و پیرو یک آرمان و متمسک به یک آیین نبوده بلکه برخی مؤمن و برخی کافر بوده‌اند. این اختلاف آیین‌ها و مکاتب که خود بارها موجب جنگ‌ها و کشمکش‌های بسیاری در این عرصه شده، نیاز به دقت و تدبیر در روابط اجتماعی و بین‌المللی را ضروری ساخته است چرا که (وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا (آیه ۱۴۱ نساء) و اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ (آیه ۲۹ فتح) بنا بر توصیه قرآن، هدف مؤمن در زندگی فردی و اجتماعی، دستیابی به سعادت است (وَ أَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فَعَلَى الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا (آیه ۱۰۸ هود)) و برای رسیدن به این هدف هیچ‌گاه نباید از عزتی که خداوند به او داده است غفلت نماید (وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَ لِرَسُولِهِ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ (آیه ۸ منافقون)) و مؤمن با استفاده از الگوی رفتاری پیامبر اسلام (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِی رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ (آیه ۲۱ احزاب) باید در هر شرایطی مراقبت کند تا با تفکر در پدیده‌هایی که هر زمان در این روابط اجتماعی و بین‌المللی بروز می‌کند، از نلت خود و اجتماع مؤمنان و وابستگی به دیگر جوامع جلوگیری نماید. این مقاله تلاش می‌کند تا نشان دهد چگونه باید با تلفیق «تفکر» در تحولات روابط بین‌الملل و «تدبیر» قرآنی در آموزش روابط بین‌الملل، زمینه حفظ عزت مؤمنان و دستیابی به سعادت بشری را فراهم کرد.

۱. عضو هیئت علمی گروه سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

۲. دانشجوی کارشناس ارشد حقوق جزا، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)